

Foto Glenn Murberg 20090509
Mölarps Kvarn

I kvarnens äldsta delar finns fortfarande en grund av natursten, medan huvuddelen av grunden/underkvarnen utgörs av gjuten betong, sannolikt tillkommen i samband med kvarnens ombyggnad och modernisering under 1930-talet. Väggarna i den äldre kvarnbyggnaden utgörs på första våningen av liggtimmer klätt med locklistpanel och på andra våning av stolpverk med öppen panel. Panelen är målad med Falu rödfärg och den öppna panelen avslutas nertill med ett vitmålat tandsnitt. Snickerier är vita och fönstren är småspröjsade. Taket är täckt med rött betongtegel, medan vattenhjulets överbyggnad har kvarnens före detta lertegel som taktäckning.

Renovering av byggnaden startades 1984, då revs en äldre tillbyggnad på den norra gaveln och ersattes med en förenings- och samlingslokal i två våningar. Invändigt finns kvarnkammaren kvar i originalskick liksom en kamin Husqvarna no 31. Maskinell utrustning består bland annat av ett vattenhjul av bröstfallstyp och en hjulaxel av tryckimpregnerat sammanfogat virke, kugghjul för kraftöverföring, två gjutna stenpar (det ena i drift), en turbin (ej i drift) samt en säckhiss och en elevator.

Mölarps kvarn omnämns första gången i Skara stifts jordebok 1540. Dagens kvarnbyggnad är från 1928 enligt Värdefulla kulturmiljöer i Borås kommun medan Svenska kvarnar från 1940 anger att den uppfördes på 1600-talet men tillbyggdes 1928 och enligt en sammanställning/översikt från 1988 av industriella anläggningar vid Viskan i Fristads och Gingri socknar är de äldsta delarna av nuvarande kvarnbyggnad uppförda omkring 1820. Då ersatte denna kvarn en äldre skvaltkvarn nedströms.

Foto Glenn Murberg 20090509

Mölarps kvarn hade till en början två stenpar drivna av varsitt vattenhjul. I början av 1900-talet byttes hjulen ut mot två turbiner, den ena turbinen är daterad 1906. Senare, sannolikt i slutet av 1930-talet, installerades en modernare valskvarn. Sedan driften upphört 1968 stod kvarnen och förföll. Under 1976 bildades Fristads hembygdsförening och ett arrendekontrakt tecknades med dåvarande ägaren Skara stift. Renovering av byggnaden startades 1984 med anvisad arbetskraft via Arbetsmarknadsstyrelsen. Då revs en äldre tillbyggnad på den norra gaveln och ersattes med en förenings- och samlingslokal i två våningar.

Dammen och fallbordet renoverades 1986. Dammen klarade emellertid inte riktigt höga flöden och fick under 1992 höjas ca 30 centimeter.

Den senast använda turbinen finns kvar men bedömdes vara för rostangripen för att kunna användas. Istället byggdes ett nytt vattenhjul 1993. Hjulet är 3,05 meter i diameter. Efter renovering av det ena stenparet med tillhörande kugghjul och axlar kan kvarnen återigen köras. För att möjliggöra hjuldrift i stället för turbindrif har kuggväxlingen gjorts om. En gång om året anordnas Mölarpsdagen, då kvarnen förevisas och mjöl mals.